

УДК 378.147(045)

Віталій Рахманов,

доктор педагогічних наук, професор
Національний університет оборони України, м. Київ
<https://orcid.org/0000-0002-7180-4087>
DOI: 10.33099/2617-1775/2024-01/194-204

ПЕДАГОГІЧНА МОДЕЛЬ ВІЙСЬКОВОЇ ПІДГОТОВКИ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ

У статті розглядається педагогічна модель підготовки громадян України, яка є гнучкою та динамічною, має змінюватися і розвиватися залежно від цілей підготовки, причому основні зміни мають відбуватися у підготовчому та виконавчому періодах, але водночас їх функціональна спрямованість не змінюється. В основу педагогічної моделі покладено системний підхід. За допомогою інформаційних систем вона розкриває та ілюструє шляхи вирішення проблемних ситуацій, демонструє процес заданих трансформацій. Зворотній зв'язок у моделі призначений для визначення рівня компетентностей слухачів. За її допомогою здійснюється необхідна корекція на всіх періодах підготовки. Кінцевим результатом постановки мети у моделі є не лише передання необхідних знань від викладачів до слухача, а саме досягнення значних змін в особистісно-професійному становленні майбутнього фахівця. Досягнення слухачами вищого, порівняно з вихідним, рівня компетентностей до професійної діяльності буде показником ефективності педагогічної моделі та педагогічних умов її реалізації. Методологічна конструкція побудови педагогічної моделі військової підготовки громадян України складається із змістової частини, дидактичного наповнення інтерактивних форм навчання та відображає структурні, змістовні і процесуальні елементи розвитку майбутніх фахівців, крім того забезпечує вибір форм, методів і засобів педагогічної взаємодії слухачів та науково-педагогічних працівників під час організації та здійснення освітнього процесу.

Ключові слова: громадяни України; військова підготовка; майбутні фахівці; педагогічна модель; періоди навчання.

Постановка проблеми. Ситуація в Україні на даний час характеризується зростанням нестабільності у різних регіонах країни через повномасштабну агресію Російської Федерації проти України. Сьогодні, для стримування ворога та завдання йому значних втрат необхідна підготовка громадян України як на своїй території, так і на території держав-партнерів за стандартами і програмами сил НАТО. Отже, на середньострокову перспективу Україна готуватиметься до тяжкої справи, що пов'язана з веденням повномасштабної війни та консолідації суспільства, направленою на перемогу та повернення своїх територій у межах міжнародно визнаних державних кордонів [13-14].

Для цього запроваджується підготовка громадян України до військової служби, яка включає: патріотичне виховання, допризовну підготовку, підготовку призовників з військово-технічних спеціальностей, військових ліцеях та ліцеях з посиленою військово-фізичною підготовкою, підготовку до вступу у вищі військові навчальні заклади та військові навчальні підрозділи вищих навчальних закладів, військову підготовку у вищих військових навчальних закладах за програмою підготовки офіцерів запасу, фізичну підготовку, лікувально-

оздоровчу роботу, підвищення рівня освітньої підготовки, вивчення державної мови тощо. Крім того, допризовна підготовка включається до Державного стандарту повної середньої освіти загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних закладів у разі, якщо освітньо-кваліфікаційний рівень здобувається на основі базової середньої освіти та проводиться за програмами, які погоджені з Міністерством оборони України [1-7, 12-14].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми підготовки військових фахівців висвітлені в наукових працях В. Артемова, А. Вітченка, О. Діденка, А. Зельницького, Д. Іщенко, Б. Олексієнка, В. Осьодло, С. Салкуцана, В. Свистун, В. Стасюка, О. Торічного, В. Ягупова та ін. Зокрема, системному дослідженню військової освіти присвячені наукові праці Д. Кисленка, І. Козубцова теоретичні основи трансформації систем, актуальні проблеми сучасного етапу розвитку військової освіти висвітлені в наукових публікаціях Д. Оленєва.

Мета статті полягає у створенні педагогічної моделі військової підготовки громадян України.

Виклад основного матеріалу. Підготовка громадян України з військово-технічних спеціальностей проводиться з призовниками, а саме зі студентами професійно-технічних навчальних закладів, які навчаються в них за професіями спорідненими з військово-обліковими спеціальностями. Навчання в цих закладах здійснюється з призовниками, які працюють (тимчасово не працюють), а також зі студентами професійно-технічних навчальних закладів, які навчаються в них за професіями, не спорідненими з військово-обліковими спеціальностями, Крім того, підготовка відбувається у професійно-технічних навчальних закладах міністерств та у навчальних закладах Товариства сприяння обороні України [1, 4, 5].

До навчання залучаються чоловіки та жінки, які досягли 18-річного віку, які придатні за станом здоров'я до військової служби. Військова підготовка громадян України здійснюється в мирний час та особливий період незалежно від політичних та інших вподобань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання з метою формування в суспільстві готовності до стійкого опору агресору, зокрема в інформаційному просторі, патріотичної свідомості та стійкої мотивації, набуття та підтримання громадянами знань та практичних вмінь, які необхідні для захисту України. Крім того, до підготовки залучають громадян допризовного, призовного віку, військовозобов'язаних, резервістів та інші категорії громадян, які виявили бажання долучитися до національного спротиву [1]. Підготовка до національного спротиву поділяється на:

1. Початкову, яка здійснюється з метою формування у громадян первинних загальновійськових знань і спеціальних компетентностей стосовно оборонної свідомості, ознайомлення громадян з місцем і роллю громадянина у зв'язку з усвідомленням свого обов'язку щодо збройного захисту України. Головними завданнями початкової підготовки є:

- військово-патріотичне виховання громадян;

- ознайомлення громадян з основами законодавства щодо захисту України, цивільного захисту населення та особистої безпеки людини;
- усвідомлення громадянами свого обов'язку щодо захисту України, її незалежності та територіальній цілісності;
- набуття знань про функції Збройних Сил України, інших складових сил безпеки та оборони України, їх характерні особливості;
- здійснення морально-психологічної підготовки до військової служби;
- набуття практичних навичок для засвоєння основ захисту держави, військової справи, цивільного захисту населення, домедичної допомоги, здійснення психологічної підготовки громадян;
- професійної орієнтації молоді до служби у Збройних Силах України та інших військових формувань.

Початкова підготовка організовується Міністерством освіти і науки України разом з Міністерством оборони України та включається до Державного стандарту профільної середньої освіти, що реалізується на третьому рівні повної загальної середньої освіти в закладах загальної середньої освіти, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої, вищої освіти та інших закладах освіти, що мають ліцензію на провадження освітньої діяльності у сфері загальної середньої освіти [1]. Організація початкової підготовки включає:

- планування заходів початкової підготовки;
- військово-професійну орієнтацію, військово-професійне інформування та військово-професійні консультації громадян під час здобуття базової середньої та профільної середньої освіти;
- створення та використання навчальної матеріально-технічної бази закладів освіти;
- всебічне забезпечення проведення початкової підготовки;
- керівництво початковою підготовкою.

2. Базову, яка здійснюється з метою військової підготовки громадянина, здатного виконувати завдання у бойових умовах та сприяння набуттю громадянами первинних компетентностей щодо порядку поведження із зброєю та її застосування, дій на полі бою (пересування та орієнтування на місцевості), надання домедичної допомоги, а також первинної психологічної допомоги (самодопомоги), поведження з саморобними вибуховими пристроями та формування стійких морально-психологічних якостей, необхідних для захисту України [1]. Основними завданнями базової підготовки є:

- набуття громадянами базових компетентностей у володінні стрілецькою зброєю;
- формування у громадян психологічної мотивації та стійкості до виконання обов'язків військової служби, навчання їх методів надання домедичної допомоги, первинної психологічної допомоги (самодопомоги);
- виховання у громадян високих морально-бойових якостей, почуття відповідальності за захист Батьківщини, дисциплінованості та військового товариства;

- навчання громадян дотриманню норм міжнародного гуманітарного права і правил ведення війни.

Базова військова підготовка організовується та проводиться представниками Міністерства оборони України разом з іншими зацікавленими органами виконавчої влади, місцевими державними адміністраціями, органами місцевого самоврядування, волонтерськими, громадськими та спортивними організаціями. Організація базової підготовки включає:

- планування заходів базової підготовки;
- створення та використання навчальної матеріально-технічної бази;
- всебічне забезпечення проведення базової підготовки;
- керівництво базовою підготовкою.

Базова військова підготовка організовується відповідно до вимог наказів і директив Міністерства оборони України, Головнокомандувача Збройних Сил України, Генерального штабу Збройних Сил України на підставі досвіду, отриманого під час ведення бойових дій в районі проведення операції Об'єднаних сил, стандартів підготовки збройних сил держав-членів НАТО. Під час організації проведення базової підготовки визначаються:

- кількість громадян, з якими буде проводитися базова підготовка;
- завдання, час, місця, порядок проведення базової підготовки;
- порядок здійснення заходів базової підготовки;
- потреба в підготовці спеціалістів для проведення їх навчання у вищих військових навчальних закладах, військових навчальних підрозділах закладів вищої освіти та навчальних центрах Збройних Сил України [9].

Для формування базової військової підготовки визначаються предмети навчальних дисциплін, їх зміст, проводиться розроблення програми проведення базової підготовки та програми підтримання рівня навченості громадян, відбувається планування документів, затверджується періодичність проведення занять, організовується та забезпечується їх якісне проведення, проводиться узагальнення результатів, контроль і надання допомоги командирам добровольчих формувань у проведенні занять, ведеться облік і звітність, а також розробляється щотижневий план базової підготовки на рік та розклад занять. Наприклад, у закладах освіти викладання навчального предмета «Захист України» проводиться відповідно до освітньої програми закладу. Проведення початкової підготовки забезпечують керівники закладів освіти та педагогічні працівники. Для допомоги вчителям (викладачам) у проведенні занять можуть залучатися ветерани війни, представники військових частин Збройних Сил, установ Міноборони та інших складових сил безпеки та сил оборони за погодженням з їх керівниками [8].

Науково-педагогічні працівники, які проводять початкову військову підготовку, повинні бути офіцерами запасу, резервістами офіцерського складу, а також учасниками бойових дій, що мають вищу педагогічну освіту. У разі коли неможливо укомплектувати такі посади зазначеними особами, педагогічними працівниками можуть бути призначені добре підготовлені та досвідчені сержанти (старшини), солдати (матроси) запасу або резерву, які мають вищу

освіту та статус учасника бойових дій. Педагогічні працівники проходять відповідні курси підвищення кваліфікації у вищих військових навчальних закладах, військових навчальних підрозділах закладів вищої освіти. У закладах освіти створюється матеріально-технічна база, яка забезпечує виконання відповідних навчальних програм. Максимально використовується база військових частин, вищих військових навчальних закладів, військових навчальних підрозділів закладів вищої освіти Збройних Сил, бази громадської організації «Товариство сприяння обороні України» та інших складових сил безпеки та сил оборони [10 -12].

Базову військову підготовку пропонується проводити з громадянами призовного віку, військовозобов'язаними та резервістами, які не проходили військову службу, іншими громадянами, які не виконують військового обов'язку в запасі в інтерактивному кабінеті, в якому існує можливість у швидкому темпі проконтролювати об'єктів навчання, провести корегувальну роботу, створити більш узагальнений аналіз їх результатів, визначити позитивні результати роботи та з'ясувати типові недоліки. Їх застосування дає можливість уникнути суб'єктивізму під час перевірок. Крім того, сучасне програмне забезпечення створює сприятливі умови для різноманітної роботи за допомогою інформаційних систем як дії окремої особистості, так і у складі військових підрозділів і частин, що дає велику економію матеріально-технічних засобів і сприяє індивідуалізації навчання [1].

Також слід підкреслити й інші позитивні результати використання інтерактивних кабінетів для перевірки та оцінювання результатів навчання, які:

- спонукають громадян України до розуміння, опрацювання і систематизації навчального матеріалу;
- зміцнюють мотивацію навчально-пізнавальної діяльності шляхом постійної та часткової верифікації основних ланок навчальних дій;
- є економічним і об'єктивним методом контролю;
- виключають елементи психологічної напруженості, які частіше виникають під час спілкування з особами, що здійснюють контрольні дії тощо.

Саме, інтерактивні кабінети дозволяють максимально використовувати потенціал інформаційних технологій у навчально-виховному процесі для військової підготовки громадян України. Інтерактивний кабінет охоплює такі процеси, як підготовка навчального матеріалу, проведення занять, інтерактивне тестування, практичне застосування, опитування й дискусії, моніторинг, контроль знань тощо. Під час підготовки може бути використано як електронні підручники й цифрові освітні ресурси, так і авторські заняття, які підготовлені викладачами. Усі авторські заняття, що проводяться, можуть бути записані і використані в подальшому для самостійної військової підготовки громадян України, для обміну досвідом і спільної підготовки навчального матеріалу викладачами. Викладач має можливість працювати в інтерактивному режимі, а саме управляти програмним забезпеченням: робити записи, малюнки, схеми, графіки, виділяти важливі блоки інформації, відкривати, редагувати і перегортати сторінки підготовлені заздалегідь або створені в інтерактивному

режимі матеріалів тощо. Інформація від слухача автоматично обробляється, надаючи викладачу можливість оцінити рівень компетентностей об'єкта навчання. Під час занять в інтерактивному кабінеті громадяни України набувають досвіду майбутньої професійної діяльності, виконуючи роль військовослужбовця. Всі теми занять розроблені згідно нормативних документів та методичного забезпечення навчально-виховного процесу. Курс занять детерміновані змістом навчального матеріалу [15 - 19].

З урахуванням логіки викладу навчального матеріалу не менш важливою обставиною є ефективне проведення навчальних занять з орієнтацією на знання, які вони придбали раніше. Спираючись на обґрунтовані підходи формування поетапної діяльності навчання, об'єкт навчання додатково проводить роботу в інтерактивному предметному кабінеті. Незасвоєння окремих понять, слухач може звернутись до викладача за додатковою консультацією. Як показали наші дослідження неспроможності складання тестових завдань чи успішного засвоєння навчального матеріалу (більш ніж у 50 % слухачів) призводить до зміни нахилу траєкторії (навчання в швидкому чи уповільненому темпі) поетапного викладання змісту. В той же час для формування компетентностей у слухачів продуктивного рівня, призводить до корекції навчального програмного забезпечення, а також корекції самої моделі. Оцінювання підготовленості до здійснення відокремлених видів військової діяльності проводиться на основі аналізу й узагальнення результатів опитування, що призводить до постійного вдосконалення методичного забезпечення. Всі результати оцінювання знань знаходяться у базі даних інформаційних систем (ІС). У кожного слухача своя індивідуальна траєкторія, яку визначає слухач, інформаційна система, викладач за таким алгоритмом (рис. 1):

На початку слухач самостійно вибирає складність навчального матеріалу (тестових завдань). Якщо слухач успішно склав іспит йому виставляється модульна поточна оцінка, і він переходить на інший рівень навчання (рівень знань слух. = заданої α , рівню ECTS). Якщо слухачу складно (рівень знань слух. < заданої α), то йому пропонується поновити знання. Якщо він з легкістю справляється з поставленим завданням (рівень знань слух. > заданої α), то слухачу пропонується перейти до наступної теми занять (на більш складний рівень навчання).

За результатами нашого дослідження розроблено педагогічну модель військової підготовки громадян України (рис. 2).

У моделі відображено: періоди навчання (підготовчий, виконавчий, результативний), кожен з яких реалізувався через відповідні види діяльності викладача і слухача:

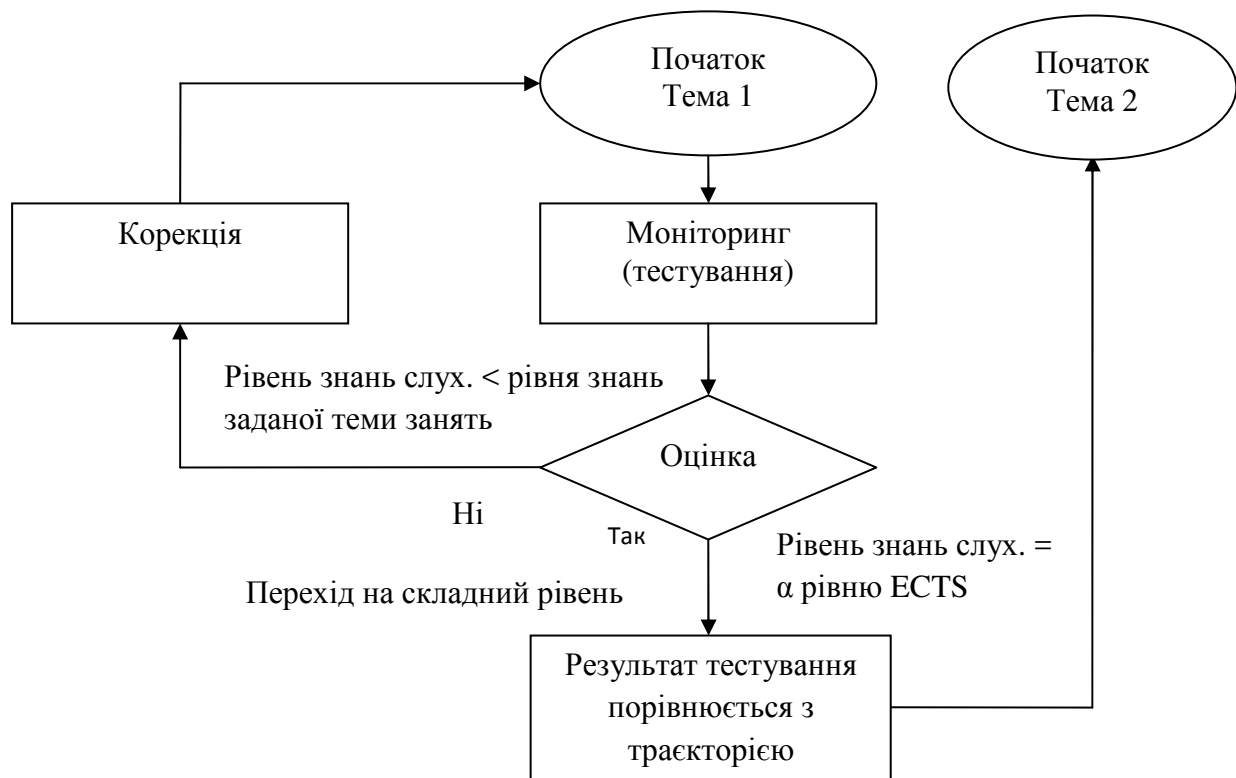

Рис. 1. Алгоритм поетапного визначення компетентностей слухача

1. В підготовчому періоді викладач розробляє інтегровані плани з дисциплін за модульним принципом.

2. У виконавчому періоді проводиться організація спільної діяльності «викладач-ІС-слухач», «викладач-слухач», «слухач-ІС» у формі практичних, групових, самостійних робіт, визначаються рівні складності навчання, специфіка їх професійного змісту.

3. У результативному періоді підготовки здійснюється діагностика здобутих компетентностей громадянами України.

Висновки. Засвоєння знань з опорою на їх наступне використання, не тільки розкриває нові сторони компетентностей, а також створює умови для стимулювання мотивації, активізації пізнавальної діяльності, і як наслідок характер придбаних знань спонукає формуванню нових якостей у громадян України. Залучення слухачів до розв'язання змодельованих службових ситуацій сприяє ефективному розвитку їх професійних інтересів, мотивації оволодіння майбутнім фахом.

Застосування інтерактивних кабінетів передбачає передачу навчального матеріалу слухачам, не у вигляді тексту, а у вигляді предметних знань за допомогою моделей, які відображають його зміст, як цілісну систему взаємопов'язаних підпорядкованих об'єктів. Ефективність навчання слухачів залежить від того, наскільки використання інтерактивних кабінетів відрізняється від традиційної – передусім впливом на мотиваційну сферу слухачів, що є необхідним для зближення цілей навчання.

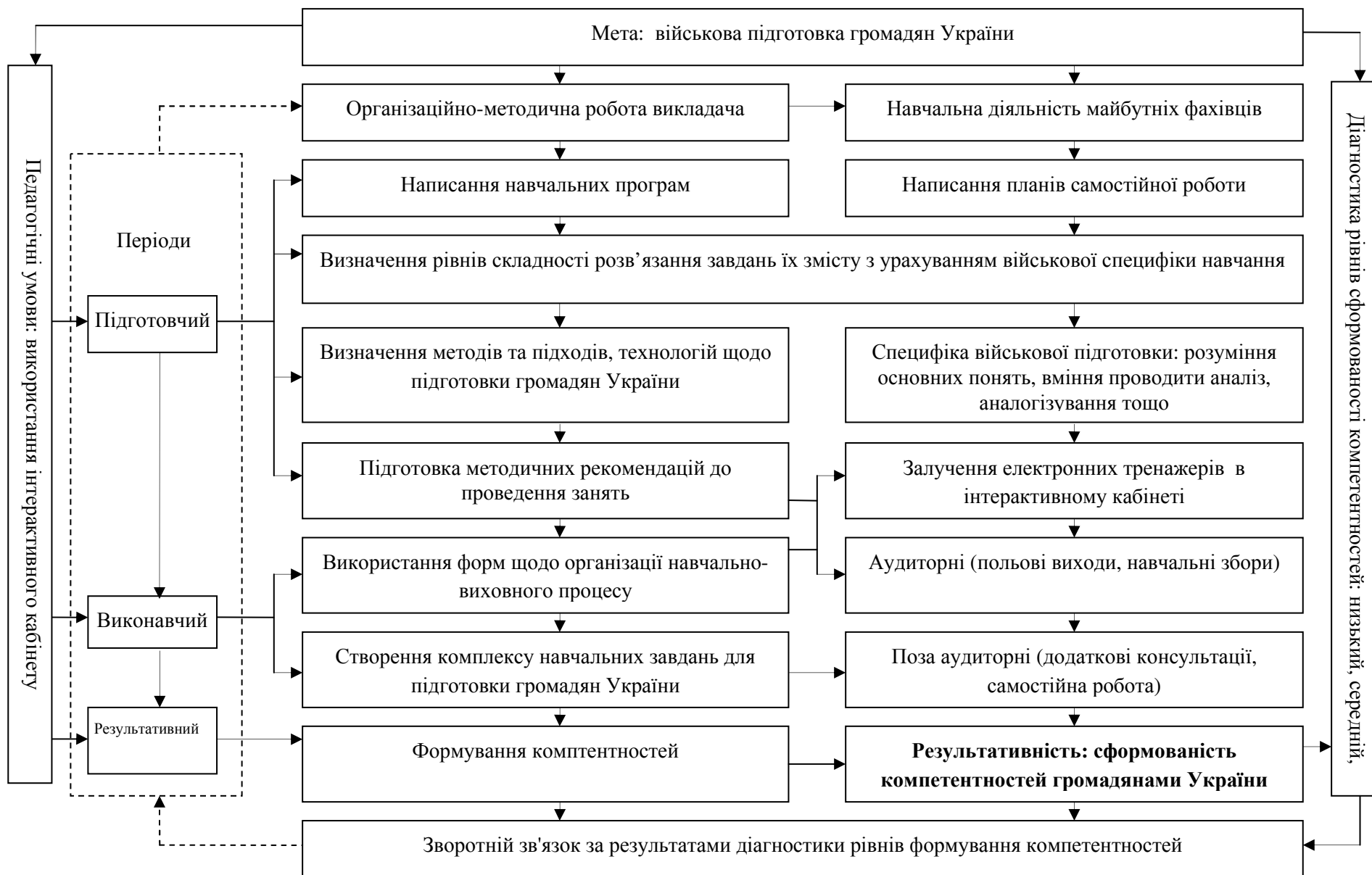

Рис. 2. Педагогічна модель військової підготовки громадян України

Процес навчання дає можливість ефективно розвивати самостійність та свідомість у виборі бажаного та доступного рівня навчання слухачів; підвищує якість їх освіти; забезпечує об'єктивне визначення рівня підготовки об'єктів навчання, а також вказує їм шляхи до подальшого вдосконалення знань.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про основи національного спротиву» від 16.07.2021 року № 1702-IX (із змінами). [Електронний ресурс] <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1702-20#Text>.
2. Закон України «Про Збройні Сили України» від 24 лютого 2023 року № 2952-IX (із змінами). [Електронний ресурс] <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1934-12#Text>.
3. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21 травня 1997 року № 280/97 ВР-VII (із змінами). [Електронний ресурс] <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр#Text>.
4. Закон України «Про оборону України» від 6 грудня 1991 № 1932-XII (із змінами). [Електронний ресурс] <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-12#Text>.
5. Закон України «Про національну безпеку України» від 21 червня 2018 року №2469-VII (із змінами). [Електронний ресурс] <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>.
6. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII (із змінами). [Електронний ресурс] <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.
7. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. № 1556-VII. Відомості Верховної Ради України. 2014. № 37–38. ст. 2004. [Електронний ресурс] <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
8. Зельницький А. М., Васильєв О. М., Заболотний О. А., Шабатіна Н. О. Теоретико-методологічні засади управління змінами в системі військової освіти: монографія. – Київ: НУОУ, 2022. 312 с.
9. Освіта та індивідуальна підготовка (E&ITD) 075-007 (10 вересня 2015 року): Спільна директива стратегічних командувань НАТО: довідкові матеріали. – К.: НУОУ, 2021, 178 с.
10. Рибальченко Д. Методологічні засади створення та впровадження системи управління якістю освітніх послуг / Д.О. Рибальченко URL: <http://nvd.luguniv.edu.ua/archiv/NN15/11rdoznoz.pdf>.
11. Рижиков В.С. Значення професійних якостей в цільовій моделі навчально-виховного процесу підготовки військових. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка: соціальна робота. 2017. № 2. С. 61–64.
12. Указ Президента України «Про Стратегію національного патріотичного виховання» від 18 травня 2019 року. [Електронний ресурс] <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286/2019#Text>.
13. Указ Президента України «Про Стратегічний оборонний бюлетень України» від 17 вересня 2021 року №473/2021. [Електронний ресурс] <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0063525-21#Text>.
14. Указ президента України «Про Стратегію воєнної безпеки України» від 25 березня 2021 року №121/2021. [Електронний ресурс] <https://www.president.gov.ua/documents/1212021-37661>.
15. Parri J. Quality in Higher Education / J. Parri // Management. – 2006. – № 2 (11) – P. 107-111.
16. Pilli E., Truusa T.-T. Assessment in professional military education / Pilli Einike and Truusa Tiia-Triin. – Tartu: The University of Tartu Press, 2021, 88 p.
17. Professional military education. Programs Are Accredited, but Additional Information is Needed to Assess Effectiveness, GAO-20-323 Report to Congressional Addressees. – United States Government Accountability Office, 2020, 49 p.

18. Quality assurance guidelines for the provision of training & education 2021. – DFSC, Irish Defence Forces, 2021, 51 p.
19. Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG).– K. : CS Ltd., 2015. – 32 p.

REFERENCES

1. Zakon Ukrainy «Pro osnovy natsionalnoho sprotyvu» vid 16.07.2021 roku № 1702-IKh (iz zminyamy). [Elektronnyi resurs] <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1702-20#Text>.
2. Zakon Ukrainy «Pro Zbroini Syly Ukrainy» vid 24 liutoho 2023 roku № 2952-IX (iz zminyamy). [Elektronnyi resurs] <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1934-12#Text>.
3. Zakon Ukrainy «Pro mistseve samovriaduvannia v Ukraini» vid 21 travnia 1997 roku № 280/97 VR-VII (iz zminyamy). [Elektronnyi resurs] <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-vr#Text>.
4. Zakon Ukrainy «Pro oboronu Ukrainy» vid 6 hrudnia 1991 № 1932-XII (iz zminyamy). [Elektronnyi resurs] <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-12#Text>.
5. Zakon Ukrainy «Pro natsionalnu bezpeku Ukrainy» vid 21 chervnia 2018 roku №2469-VII (iz zminyamy). [Elektronnyi resurs] <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>.
6. Zakon Ukrainy «Pro osvitu» vid 05.09.2017 № 2145-VIII (iz zminyamy). [Elektronnyi resurs] <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.
7. Zakon Ukrainy «Pro vyshchu osvitu» vid 01.07.2014 r. № 1556-VII. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. 2014. № 37–38. st. 2004. [Elektronnyi resurs] <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
8. Zelnytskyi A. M., Vasyliiev O. M., Zabolotnyi O. A., Shabatina N. O. Teoretyko-metodolohichni zasady upravlinnia zminyamy v systemi viiskovoi osvity: monohrafiia. – Kyiv: NUOU, 2022. 312 s.
9. Osvita ta individualna pidhotovka (E&ITD) 075-007 (10 veresnia 2015 roku): Spilna dyrektyva stratehichnykh komanduvan NATO: dovidkovi materialy.– K.: NUOU, 2021, 178 s.
10. Rybalchenko D. Metodolohichni zasady stvorennia ta vprovadzhennia systemy upravlinnia yakistiu osvitnikh posluh / D.O. Rybalchenko URL: <http://nvd.luguniv.edu.ua/archiv/NN15/11rdoznoz.pdf>.
11. Ryzhykov V.S. Znachennia profesiinykh yakosti v tsilovii modeli navchalno-vykhovnoho protsesu pidhotovky viiskovykh. Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka: sotsialna robota. 2017. № 2. S. 61–64.
12. Ukaz Prezydenta Ukrainy «Pro Stratehiiu natsionalnoho patriotychnoho vykhovannia» vid 18 travnia 2019 roku. [Elektronnyi resurs] <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286/2019#Text>.
13. Ukaz Prezydenta Ukrainy «Pro Stratehichniy oboronnyi biuletyn Ukrainy» vid 17 veresnia 2021 roku №473/2021. [Elektronnyi resurs] <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0063525-21#Text>.
14. Ukaz prezydenta Ukrainy «Pro Stratehiiu voiennoi bezpeky Ukrainy» vid 25 bereznia 2021 roku №121/2021. [Elektronnyi resurs] <https://www.president.gov.ua/documents/1212021-37661>.
15. Parri J. Quality in Higher Education / J. Parri // Management. – 2006. – № 2 (11) – P. 107-111.
16. Pilli E., Truusa T.-T. Assessment in professional military education / Pilli Einike and Truusa Tiia-Triin. – Tartu: The University of Tartu Press, 2021, 88 p.
17. Professional military education. Programs Are Accredited, but Additional Information is Needed to Assess Effectiveness, GAO-20-323 Report to Congressional Addressees. – United States Government Accountability Office, 2020, 49 p.
18. Quality assurance guidelines for the provision of training & education 2021. – DFSC, Irish Defence Forces, 2021, 51 r.
19. Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG).– K. : CS Ltd., 2015. – 32 p.

SUMMARY

Vitalii Rakhmanov,
Dr. (Pedagogical Sciences), Professor
National Defence University of Ukraine, Kyiv

Pedagogical model of military training of citizens of Ukraine

The article examines a pedagogical model for training Ukrainian citizens, emphasizing its flexibility and dynamism, which should evolve according to training objectives. While the main changes occur during the preparatory and executive phases, the model's functional orientation remains consistent. The pedagogical model is based on a systematic approach. Through information systems, the model uncovers and illustrates methods for resolving problematic situations, showcasing the transformation process. Feedback within the model serves to gauge the competency level of the audience, facilitating necessary adjustments throughout all stages of preparation. The end result of setting a goal in the model is not only the transfer of the necessary knowledge from the teachers to the student, but also the achievement of significant changes in the personal and professional development of the future specialist. The effectiveness of the pedagogical model and its implementation conditions will be gauged by students' achievement of higher competencies for professional activities compared to their initial levels. The methodological design for constructing the pedagogical model of military training for Ukrainian citizens comprises the content part and the didactic content of interactive educational forms. It reflects the structural, content, and procedural elements of developing future specialists, and allows for the selection of forms, methods, and means of pedagogical interaction between students and academic staff during the organization and execution of the educational process.

Key words: *citizens of Ukraine; Military training; future specialists; pedagogical model; periods of study.*